

Årsrapport for 2023

Innhold

1. Oppsummering av året fra museumsdirektøren	1
2. Styret, ansatte og åpningstider	2
Styret for Jødisk museum Trondheim 2023	2
Ansatte og årsverk	2
Åpningstider	3
Sommeråpent	3
Museumskafé	3
3. Formål med virksomheten	3
4. Utstillinger	4
Eldre utstillinger	4
Fullførte prosjekt i 2023	5
Nyåpnet utstilling i byrommet: Kartet i Nerbyen	5
5. Samarbeid, deltakelse og bidrag nasjonalt og internasjonalt	6
Samarbeid med eksterne aktører	6
Konferanser, seminarer og foredrag	6
Annet	7
6. Planlagt drift til neste år	9
7. Arrangementer	9
8. Jødisk kulturfestival	11
9. Undervisning og formidling	11
Undervisningsopplegg for skoleelever og studenter	11
Den kulturelle skolesekken	12
10. Digitale ressurser	12
Jødiske fotspor i Nord	12
Nettressursen Den truende andre	12
Nettsiden hjemkomst.no	13
Applikasjonen Hjemme. Borte	13
11. Snublesteiner	13
12. Museumsbesøk	13
Fysiske besøk	13
Digitale besøk	14
13. Nett og sosiale medier	14
Sosiale medier	14

Applikasjon	14
Podkast	15
14. Arkiv, samling og samlingsforvaltning	15
Samlingen i 2023	15
Samlingsforvaltning	15
Donasjoner	16
15. Sikkerhet	16
16. Økonomi	16

1. Oppsummering av året fra museumsdirektøren

2023 var et år preget av omstilling og ny retning for Jødisk museum Trondheim (JmT);

- I midten av mars startet ny museumsdirektør, og det har vært en ny organisasjon, drift, virksomhet og historie å sette seg inn i, samt nye kolleger å bli kjent med.
- I februar startet en ombygging av lokaler, med nye og oppussing av kontorer, samt flytting av resepsjon.
- Under våren ansatte JmT en formidler i fast stilling. I tillegg ble konservatorstilling økt fra 50% til 100% fast stilling.
- På grunn av restruktureringsprosessen under våren, ble det gjennomført færre kveldsarrangementer enn normalt, men ellers normal drift.

2023 var til tross for alt som skjedde, et rikholdig og allsidig år med åpning av ny utstilling i byrommet; «Kartet i Nerbyen», som løfter frem noen av de personer som etablerte seg og skapte et dynamisk næringsliv der, og gjorde Nerbyen i Trondheim til Norges eneste Jødiske kvartal, og hvordan de løftet denne delen av byen ut av fattigdom. JmT har hatt stor aktivitet på formidling herunder den Kulturelle skolesekken, men også i stor grad til andre besøkende. Vi har satset på å tilby utvidede åpningstider, dette for å skape mer åpenhet om jødisk historie og kulturarv, men også som et ledd i vårt arbeid med å forebygge antisemittisme. Ansatte fra JmT har deltatt på konferanser og har markert museet internasjonalt gjennom deltakelse i EØS prosjekter. JmT har arrangert og samarrangert flere markeringer og arrangementer gjennom året. Vi har gjennomført samarbeidsmøter med flere institusjoner i Norge og Sverige – for å skape fornying og utvikling av museet, men også for å ivareta et bedre og geografisk mer helhetlig formidlingstilbud.

Når vi summerer opp året ser vi at vårt arbeid med å restrukturere våre tilbud og måten vi har arbeidet på, har hatt positiv effekt på vår omsetning; vi arbeider mer tematisk og mer fokusert innenfor våre respektive fagområder. Viktigst er kanskje at vi har satt oss nye ambisiøse mål, klare tiltak for fornying av JmTs tilbud, samt nye tydelige rutiner og systemer for ivaretagelse og tilgjengeliggjøring av våre samlinger. Utarbeidelsen av en samlingsforvaltningsplan har vært et viktig ledd i dette arbeidet.

Jamført med 2022, fikk vi en mindre nedgang i besøkstallene; fra 7707 i 2022, til 7008 i 2023. Nedgangen fra 2022 til 2023 skyldes en nedgang i besøkende skoleklasser (fra 4514 elever i 2022 til 3982 i 2023), en nedgang i antall deltagere på arrangement (fra 504 i 2022 til 385 i 2023), samt en nedgang i besøkende på huset under Jødisk kulturfestival (fra 1351 i 2022 til 1092 i 2023). Vi har imidlertid hatt en økning i vanlige besøkende (fra 979 i 2022 til 1154 i 2023), noe som reflekterer at museets satsning i 2023 på mer åpenhet har gitt gode resultater, og som vi vil bygge videre på også i 2024.

JmT har satset mer i 2023 på å markedsføre våre tilbud, og satsningen har hatt positiv økonomisk effekt. Det gjenstår å se om trenden holder seg i 2024. Vår ambisjon er å nå flere skoleklasser, men også en mye større andel vanlig publikum. Undersøkelser har vist at JmT er et ganske ukjent museum både i Trøndelag og det Nordenfjeldske Norge, men også nasjonalt. Vi har et godt demografisk utgangspunkt og vi er godt og sentralt lokalisert med gode logistiske forutsetninger for besøkende å

ta turen til oss. En økning av våre besøkstall må skje i en kombinasjon mellom fornyingstiltak og mer aktiv markedsføring.

Under høsten opplevde vi også de tragiske terrorhandlingene av Hamas på Israel, og i kjølvannet av denne, så vi opptakten til en væpnet konflikt. Konflikten berører oss alle. Som jødisk museum samlokalisert med det jødiske samfunn i Trondheim (DJST) har konflikten kommet tett på oss. Til tross for at vi er lokalisert fjernt fra krigshandlingene, opplever vi og mange andre jødiske museer en økt spenning i samfunnet. Vi har under høsten mange ganger opplevd tilstedeværelse av væpnet politi. I denne sammenhengen er det viktig å poengtere og huske hvor fint og viktig det er at Norge som stat med sine institusjoner, klart og tydelig markerer – både i tale og tekst, fysiske handlinger og tilstedeværelse – at vi ikke aksepterer hets eller fortrykk mot noen borgere i vårt samfunn. Vi håper innstendig at krigshandlingene opphører snart.

Som museum har vi under høsten og vinteren ikke opplevd at noen har kansellert sine besøk hos oss, isteden har vi opplevd stor støtte for det arbeid vi gjør. Likevel tjener de økte spenningene i samfunnet vi ser og opplever, som en påminner om hvor viktig vårt løpende arbeid mot antisemittisme er. Dette viktige arbeidet ses og anerkjennes også fra politisk hold og Regjeringen, som har uttalt at tilskuddsordningen for Handlingsplan mot antisemittisme videreføres i 2024, og at nye mål og virkemidler skal utarbeides i løpet av året. Dette er et viktig signal.

2. Styret, ansatte og åpningstider

Jødisk museum Trondheim er organisert som en forening eid av styret i Det Jødiske Samfunn i Trondheim. Styremedlemmene velges for to år av gangen, tre i partallsår og tre i oddetallsår.

Styret for Jødisk museum Trondheim 2023

Merethe Baustad Ranum, styreleder, på valg – ble gjenvalgt

Henriette Kahn, nestleder, på valg – ble gjenvalgt

Torunn Herje, styremedlem, på valg – ble gjenvalgt

Daniel Johansen, styremedlem, 1 år gjenstående

Cathrine Kahn, styremedlem, 1 år gjenstående

Alexandra Esdaile, varamedlem, 1 år gjenstående

Valgkomité: Nikolaj Kahn

Ansatte og årsverk

Driftsåret 2023 har museet hatt fem fast ansatte; tre i 100% fast stilling, en i 50% fast stilling, og en renholder i 16,6 % fast stilling. I tillegg har museet flere deltidsansatte i form sikkerhetsvakter og guider/museumsverter som jobber i varierende grad gjennom året.

De fast ansatte ved museet

Ulf Ingemar Gustafsson, museumsdirektør, 100% stilling

Rune Frøhaug, museumspedagog, 100% stilling

Eirik Wicklund, formidler, 50% stilling (jobbet 100% andre halvår)

Agnete Eilertsen, konservator, 100% stilling (jobbet 80% første halvår)

Aja Gil, renholdsansvarlig, 16.6 % stilling

Deltidsansatte

Aya Gil, Sikkerhetsvakt

Johan Elias Harnes, guide og sikkerhetsvakt

Kfir Salpeter, guide og sikkerhetsvakt

Kari Melhuus Jensen, guide

Nadine Philipson, guide (begynte i 2023)

Sofia Dugnaite Gjestrum, guide (startet i 2023)

Jakob Golombek, guide (sluttet i 2023)

Elias Aasen, guide (sluttet i 2023)

Astrid Talgø, guide (sluttet i 2023)

Åpningstider

Museet har i 2023 vært åpent tre dager i uken: Søndag (12-16), mandag (12-15) og tirsdag (12-15). Dette er en økning av museets fast åpningstider, jf. tidligere år. Økningen er et ledd i museets arbeid om økt åpenhet og kunnskapsbygging om jødiske historie, kultur og kulturarv. Besøk for grupper og skoleklasser gjennomføres alle ukedager, men bestilles på forhånd.

Sommeråpent

I høysesongen, fra 15. juni til 15. august, holdt museet åpent alle dager fra 10-16 unntatt lørdag.

Museumskafé

På de fleste museumsåpne søndager og på utvalgte arrangementer gjennom året har vi åpen museumskafé. I tillegg til kaffe kan man da kjøpe tradisjonelle jødiske bakverk.

3. Formål med virksomheten

Som ett av Norges to jødiske museer i Norge, har JmT som formål å formidle den jødiske historien, kulturen og kulturarven i det Nordenfjeldske Norge. Vi skal bevare kilder og gjenstander, minner og vitnesbyrd som belyser og forteller om jødisk liv i fortid og nåtid. Museet skal belyse temaer som

migrasjon og innvandring, jødisk liv og kultur, integrering og mangfold, identitet, antisemittisme før og nå, folkemord, samt forholdet mellom minoritetskultur og majoritetssamfunnet.

Som museum ivaretar vi kilder i ulike former som forteller om den jødiske kulturarven og som gir oss og besøkende mulighet til å reflektere over den jødiske historien og livet sett i kontekst til fortidens og dagens hendelser og prosesser, og hvilke konsekvenser nåtiden vil få i framtiden. En av våre viktigste oppgaver er å formidle hva jødedom og jødisk kultur er, og hva Holocaust har betydd generelt og lokalt i landsdelen og regionen JmT skal dekke.

Ifølge museets vedtekter skal virksomhetens formål oppfylles gjennom innsamling, konservering, forskning og formidling. Museet skal bidra til å øke kunnskapen om jødisk historie, kultur og liv, herunder jødisk innvandringshistorie fra middelalderen til i dag, migrasjonens bakgrunn og forløp, migrantenes kulturelle utvikling og deres forhold til Norge og norsk kultur. JmT skal være et kompetansesenter i det Nordenfjeldske Norge for ulike institusjoner, aktører og for samfunnet om jødisk historie, kultur og kulturarv. Gjennom forskning, formidling, fornying og god forvaltning skal JmT arbeide aktivt for å nå museets ambisjon om å øke kunnskapen om den jødiske historien innenfor vårt mandatområde og dermed aktivt motarbeide antisemittiske holdninger.

JmT sin hele virksomhet og arbeid skjer i samsvar med The International Council of Museums (ICOMs), og Norges Museumsforbunds etiske regelverk.

4. Utstillinger

Eldre utstillinger

I 2023 fortsatte museet driften av to faste utstillinger:

- «*Fra Shtetl til Stiftsstad*», en utstilling om jødernes immigrasjon og historie i Trondheim, og
- «*Hjemme. Borte*», en minneutstilling om de jødene fra det nordenfjeldske som ble deportert under 2. verdenskrig.

Vi viser også filmen «*Hjemkomst*» som del av vårt faste tilbud i museets åpningstid.

Høsten 2023 hadde vi oppstart av ny utstilling basert på intervjuprosjektet «*Ta meg tilbake*», som vi arbeider videre med utover våren 2024. Utstillingen åpner i juni 2024.

Fra museets faste utstilling "Hjemme. Borte."

Museet fortsatte også driften av to digitale utstillinger: Applikasjonen «Hjemme. Borte» og nettsiden «hjemkomst.no». I tillegg drifter vi også nettsiden «Jødiske fotspor i nord»

Fullførte prosjekt i 2023

Intervjuprosjektet *Ta meg tilbake* ble avsluttet i 2023. Gjennom dette prosjektet har museet samlet inn 21 intervju av jøder født i Trondheim i perioden 1944-1952. I intervjuene forteller intervjuobjektene om hverdagsliv, religiøst liv, og om hvordan det var å vokse opp som norsk jøde på 1950- og 60-tallet, i skyggen av Holocaust og foreldrenes traumer. I 2024 åpner museet en utstilling der intervjuene spiller en viktig rolle (se kommentar ovenfor).

Nyåpnet utstilling i byrommet: Kartet i Nerbyen

Kartet i Nerbyen, et utstillingsprosjekt som vi har jobbet med siden 2021, har som mål å synliggjøre jødisk handelshistorie i Nerbyen. Nerbyen er et par kvartaler i sentrum av Trondheim som fra ca 1900-1941 huset flere titalls jødisk-eide butikker. Kartet i Nerbyen består av lysskilt som er montert i vinduene i butikker hvor det tidligere har ligget en jødisk-eid butikk. I løpet av august installerte vi 12 lysskilt i butikkvindu i Nerbyen, og avholdt åpningsarrangement 31. august. Prosjektleder Eirik Wicklund fortsetter arbeidet med Kartet i Nerbyen, og er i gang med å utvikle en byvandring basert på dette prosjektet som skal lanseres våren 2024.

5. Samarbeid, deltagelse og bidrag nasjonalt og internasjonalt

Jødisk museum Trondheim har hatt et rikholdig år med variert aktivitet både innenlands og utenlands. I år har vi hatt et spesielt fokus på å styrke samarbeidet med eksterne institusjoner. Nedenfor finner du et utvalg av vår virksomhet i 2023.

Samarbeid med eksterne aktører

Møter og samarbeid i 2023 inkluderer

- møter med Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune og andre lokale og regionale samarbeidsaktører.
- møter med MiST, og samarbeidsavtalen med dem er vedtatt videreført.
- samarbeidsmøte med Falstadsenteret, med fokus på hvordan vi kan styrke samarbeidet og innenfor hvilke områder.
- møter med direktør i Polin museum (Warszawa, Polen) og norske samarbeidsaktører (*HL-senteret, Falstadsenteret, Wergelandsenteret, Jødisk museum Oslo*) om fremtidige EØS-søknader og samarbeider.
- formalisering av samarbeidet med MUSEAL – ILU / NTNU. I dette samarbeidet jobber vi med bruk av museer som alternative læringsarenaer.
- møte med Forum för Levande Historia (*det svenske direktoratet for nasjonale minoriteter og urbefolkning*) for å diskutere etablering av et Nordisk samarbeid.
- møte med teaterregissør Ulrik Svalsten om fremtidig samarbeid om et teaterstykke Svalsten jobber med.
- samarbeid om en forskningssøknad i regi av ILU/NTNU for et prosjekt kalt «Lost Shtetl».
- fortsettelse av samarbeidet med Justismuseet om det populære opplegget «Trondheim under krigen» i regi av Den kulturelle skolesekken.
- fortsettelse av samarbeidet med Kirkelig dialogsenter og Rosenborg skole (som er en mottaksskole) om et opplegg som tar elever med til en kirke, en synagoge og en moské i løpet av en skoledag. Hensikten med opplegget er å oppmuntre til dialog og forståelse på tvers av religioner. I 2023 tok vi imot flere skoleklasser enn året før gjennom dette samarbeidet.
- samarbeid med Falstadsenteret Drift om en søknad på det reiselivsrettede prosjektet «Rundreise i Trøndelag»
- samarbeid med Jødisk Museum Oslo om læringsressursen Den truende andre (se kapittelet «digitale ressurser» for mer informasjon om denne ressursen).

Konferanser, seminarer og foredrag

JmT var representert og/eller bidrog på følgende konferanser, seminarer og foredrag i 2023:

- Museumspedagog bidrog på et dagsarrangement med Bybroen vgs knyttet til Holocaustdagen 27. januar.
- Museumspedagog deltok på årskonferansen til *Association of European Jewish Museums* i Berlin 4.-6. juni.

- Museumspedagog deltok på en tredagers studietur til København i juni i forbindelse med prosjektet *Museum Education Seminars and Training (MEST)* i regi av *Association of Jewish Museums Europe (AEJM)*. MEST er en del av JmTs EØS-samarbeid med Polin.
- Formidler Eirik deltok på en samling for nettverk for holdningsskapende formidling i Gdansk, arrangert av Hvite Busser. Temaet for samlingen var refleksjon rundt problemstillinger knyttet til formidling om vanskelig emner som krig, folkemord, menneskerettigheter, Holocaust, ytringsfrihet, m.m.
- Direktør deltok på *International Conference for Jewish Heritage* ved Polin museum, Warszawa 10.-11. oktober. Her bidrog han både som sesjonsleder og med en poster-presentasjon.
- Formidler holdt foredrag på oppdrag fra Historieforeningen for Trondheim pensjonistforening den 17. oktober. Foredraget handlet om «Kartet i Nerbyen» og trøndersk-jødisk handelshistorie.
- Formidler holdt seminar den 24. oktober om «Jødisk historie i Nidaros og møtet med kristendommen» på Etterutdanningsdagene for prester, arrangert av Den norske kirke. Eirik holdt foredrag og diskuterte problemstillinger rundt formidling om den jødiske minoriteten blant kristne, samt kristendommens møte med jøder gjennom historien.
- Konservator Agnete deltok på Det mosaiske trossamfunn i Oslo sin fagdag 9. november. Her holdt hun foredrag om utstillingsprosjektet «Kartet i Nerbyen»
- Museumspedagog Rune holdt foredrag om Snublesteinene. Museet og kommunen ble invitert til samtale i Strinda kirke og på Lysholmbiblioteket.
- Direktør holdt frokostforedrag med omvisning for Hovedutvalg for Kultur (HOKU) i Trøndelag fylkeskommune, oktober 2023.

Annet

Et utvalg av andre hendelser som er verdt å trekke frem inkluderer:

- Museumspedagog Rune Frøhaug deltok i evalueringen av Handlingsplan mot antisemittisme – en støtteordning forvaltet av Kommunal- og distriktsdepartementet som er «en del av regjeringens arbeid for inkludering og mot hatefulle ytringer».¹ Museet har mottatt støtte fra denne ordningen til diverse prosjekter de siste årene. Det er i skrivende stund ukjent om denne ordningen blir videreført.
- Museumspedagog ble intervjuet om frivillighet i museene.
- Museumspedagog ble intervjuet til masteroppgaven «Historiebevissthet i skole og museer».
- Museumspedagog deltok på podcasten *Likestillingspodden*, i regi av Likestillingscenteret KUN, hvor han fortalte historien om jødene nord for Dovre.
- Museumspedagog Rune deltok på jubileet for Trondheim Spektrum, som Isak Mendelsohn var med å etablere i sin tid.
- Museet bidrog med arkivmateriale i forbindelse med Ørkedalsspelet, som i 2023 satte opp stykket *Til den det måtte Angå*, skrevet av manusforfatter og komponist Maja Aspaas Teialeret.
- Direktør deltok gjennom året i Programråd for Historiske Studier (NTNU).
- Formidler ble intervjuet av NRK i forbindelse med åpningen av utstillingsprosjektet *Kartet i Nerbyen*, som resulterte i en TV-reportasje som ble sendt på NRK Midtnytt 01.09.2023, samt en nettartikkel på nrk.no.²

¹ Sitat hentet fra regjeringens nettsider:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-mot-antisemittisme/id2830165/> [29.01.2024]

² Nettsak på nrk.no:

<https://www.nrk.no/trondelag/nazistene-tok-alt-fra-robert-klein-jodiske-familiebedrift-i-holocaust-1.16532401>

- Åpningen av *Kartet i Nerbyen* ble også tatt opp i radioprogrammet *Kompass* på NRK 31.08.2023, hvor hele episoden var dedikert til historien om det jødiske handelslivet i Trondheim før krigen.
- Museet har bidratt med gjenstander til utstillinger ved Justismuseet og Rustkammeret.
- I september mottok vi en student fra bachelorstudiet i arkiv, museum og dokumentasjonsforvaltning, som hadde praksis her i to uker. I denne perioden bidrog hun med registrering i Primus, og lærte om hvordan museet drives.
- Avisa Nidaros skrev en sak om en av gjenstandene i samlingen: En taklist som hadde vært del av Aron og Tora Mendelsohns hytte på Lian. Taklisten har nemlig en påskrevet hilsen fra byggmesteren som lyder:

Denne bygning er opsat vinteren 1928 av Karl Berg på Solemshaug - Mendelsohn & Søner sin regning og nor dette blir lest er jeg nåk død og glemt og vidkommende som finder dette skal meddele 3 av byens aviser dette og selv drikke en skaal til mit minde hvis ikke kommer jeg op av min grav og kakker dere på nessen

I 2023 fikk byggmesteren endelig oppfylt ønsket sitt, da alle ansatte på museet og giverne av taklisten tok en skål under oppsyn av en av byens aviser (se foto under).³

Vi skåler for byggmester Karl Berg. Foto: Even Nævdal / Avisa Nidaros

6. Planlagt drift til neste år

For driftsåret 2024 planlegger vi følgende tiltak:

- Vi fullfører flyttingen av arkivrommet på nyåret 2024

Reportasje på Midtnytt 01.09.23:

<https://tv.nrk.no/serie/distriktsnyheter-midtnytt/202309/DKTL98090123/avspiller> [29.01.24]

³ Saken kan leses her:

<https://www.nidaros.no/her-ma-borgar-og-roland-skale-etter-beskjed-fra-dod-mann-vi-har-jo-gatt-med-en-viss-bekymring/s/5-113-458216> [29.01.24]

- Vi starter opp prosjektet *Rundreise i Trøndelag*, som er et reiselivsrettet prosjekt i samarbeid med Falstadsenteret Drift.
- Vi starter opp et samarbeidsprosjekt med Samien Sijte med fokus på kartlegging & gjennomgang av arkiver knyttet Samisk og Sør- Samisk urbefolkning og jødisk minoritet.
- Vi gjennomfører 2 seminarer/samlinger for alle aktører som arbeider med nasjonale minoriteter
- Vi lanserer et nytt byvandringstilbud på vårparten, som skal ta for seg jødisk handelshistorie i Nerbyen.
- Vi starter opp arbeidet med å lage ny utstilling i museet med mål om ferdigstilling i 2025 (prosjektsøknad),
- Vi utreder etablering av ny resepsjon & butikk, samt at vi utreder utstillingsarealet i kjelleren med fokus på fukt og klima og fremtidig revidering.
- Vi fortsetter tilbudet med utvidede åpningstider på ukedager, som ble innført i 2023.
- Vi åpner to nye utstillinger:
 - *Ta meg tilbake*, som er bygget på intervjuer av 21 trønderske jøder født rett etter 2. verdenskrig. Utstillingen kommer til å ta opp hvordan det var å vokse opp som jøde i Trondheim på 1950- og -60-tallet, om oppvekst, identitet og tilhørighet i skyggen av Holocaust.
 - Ny utendørs utstilling i synagogens gårdsrom skal vise synagogens historie.
- Vi lager strategiplan for de neste fem årene.
- Vi gjennomfører flere arrangementer/tiltak gjennom året som del av vårt arbeid mot anti-semittisme; herunder filmvisning i samarbeid med Prinsen Kino, en serie lunsjforedrag, musikalske mini-konserter mv.
- Vi omsøker medlemskap i Norges Museumsforbund.
- Vi starter ordningsprosjektet vi har fått støtte til av Arkivverket. Til dette prosjektet skal vi ansette en arkivar på prosjekt som kan starte jobben med å ordne museets dokumentarkiv på en hensiktsmessig måte. I neste omgang ønsker vi å publisere arkivinformasjonen i ASTA.
- Vi bidrar til bokprosjekt om synagogens historie: Museets direktør sitter i redaksjonskomité for dette prosjektet, som skal lanseres i 2025.

7. Arrangementer

Markering av Holocaustdagen på Trondheim folkebibliotek: I samarbeid med Det jødiske samfunn i Trondheim arrangerer Jødisk museum Trondheim hvert år en minnemarkering på den internasjonale Holocaustdagen, 27. januar. I 2023 ble markeringen avholdt på Julius Paltiels plass, etterfulgt av foredrag ved Lill Fanny Sæther og Bodil Stenseth på Hovedbiblioteket. Det var omtrent 55 deltagere på dette arrangementet.

80-årsmarkering etter deportasjonene: Den 25. februar arrangerte museet, i samarbeid med Det jødiske samfunn Trondheim og Jødisk kulturfestival Trondheim, en 80-årsmarkering etter deportasjonen av jøder fra Norge 25. februar 1943. På markeringen holdt kommunalråd Roar Aas (Ap), Joachim Isaksen (styremedlem i DJST), Daniel Johansen (styremedlem i JmT) og Geir Svardal (journalist og forfatter) appeller. I tillegg fikk vi kunstneriske innslag fra skuespiller Kari M. Jenssen og klarinettist Kirsti Nørstebø. 80 personer møtte opp til markeringen, som fant sted på den jødiske gravlunden på Lademoen.

Vinterfest: Kari Melhuus Jenssen leser historien om hvorfor vi feirer Hanukkah. Foto: Agnete Eilertsen

8. Jødisk kulturfestival

Jødisk kulturfestival ligger under Jødisk museum Trondheim, men har sin egen stab under ledelse av festivalsjef Rita Abrahamsen. Jødisk kulturfestival presenterer jødisk kultur for et norsk publikum og skal fungere som en brobygger mellom jødisk kultur- og religionsutøvelse og dagens norske flerkulturelle samfunn. Jødisk kulturfestival har blitt arrangert siden 2011. Du kan lese mer om festivalen på www.jkfest.no.

I 2023 besøkte 2417 personer festivalen, hvorav 1092 på arrangementer i synagogen/museet.

9. Undervisning og formidling

Undervisning og formidling er en av museets kjerneaktiviteter. Vi tilbyr derfor et variert pedagogisk tilbud til grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning, samt byvandring og omvisninger for vanlige besøkende.

Undervisningsopplegg for skoleelever og studenter

Undervisningsoppleggene vi tilbyr tar for seg jødisk tro, kultur og historie i Norge, samt tema som antisemittisme og Holocaust. Oppleggene er tilpasset de ulike målgruppene og er basert på kompetansemål for grunnskole og videregående opplæring, og kan også tilpasses etter ønske.

I 2023 tilbød museet følgende undervisningsopplegg:

- «Norsk-jødiske tradisjoner, riter og kultur». Opplegg for hele grunnskolen og høyere utdanning.
- «Hjemme. Borte. Jødene fra Trondheim». Opplegg for ungdomsskole, videregående og høyere utdanning.

- «Jødiske fotspor i Trondheim – byvandring». Byvandring for ungdomsskole, videregående og høyere utdanning. For 9. og 10. trinn i Trondheim var dette et tilbud gjennom Den kulturelle skolesekken
- «Trondheim under krigen», for ungdomsskolen og videregående. Dette var et todelt undervisningsopplegg ved Jødisk museum Trondheim og Justismuseet.

Den kulturelle skolesekken

Jødisk museum Trondheim søker årlig om å tilby undervisningsopplegg gjennom Den kulturelle skolesekken. Både vår og høst i 2023 kunne vi tilby opplegget «Jødiske fotspor i Trondheim – en byvandring» gjennom DKS i Trondheim. Dette er et tilbud for 9. trinn og 10. trinn. I tillegg kunne vi i samarbeid med Justismuseet også tilby opplegget «Okkupasjonstida og landsvikoppgjøret» gjennom DKS i Trøndelag. Dette er et tilbud for videregående opplæring 1.-3. trinn.

«Jødiske fotspor i Trondheim – en byvandring» tar elevene med på en to timers vandring i Trondheim by for å bli kjent med historien om jødene fra Trondheim fra de immigrerte til landet rundt 1880, gjennom 2. verdenskrig, og frem til i dag. I løpet av vandringen vil elevene oppleve flere sentrale steder i byen knyttet til norsk-jødisk historie og liv i Trondheim.

«Okkupasjonstida og landsvikoppgjøret» er et pakketilbud i samarbeid med Justismuseet der elevene får arbeide på ulike måter for å bli bedre kjent med hendelser under 2. verdenskrig i Norge og Trondheim. Ved Jødisk museum Trondheim får elevene delta i undervisningsopplegget «Hjemme. Borte. Jødene fra Trondheim».

I 2023 deltok 1023 elever på et av museets Kulturelle skolesekken-opplegg

10. Digitale ressurser

Jødisk museum Trondheim er et lite museum med begrensede utstillingsarealer. De siste årene har vi derfor satset på digital formidling, både som et supplement til og som en utvidelse av museets fysiske utstillinger.

Jødiske fotspor i Nord

Nettsiden «Jødiske fotspor i nord» (www.jodiskefotspor.no), driftes av JmT og er en av våre mest populære ressurser. Nettsiden er et digitalt arkiv av norsk-jødisk liv nord for Dovre som forteller historier om enkeltpersoner og familier, supplert med bilder og annet arkivmateriale fra museets samling. «Jødiske fotspor i nord» gir derfor en forankring til å forstå Holocaust på et lokalt, mikrohistorisk nivå, og er en uvurderlig lokalhistorisk ressurs. Denne nettressursen oppdateres årlig med både nye artikler og forbedringer av eldre artikler, og har vært godt besøkt siden oppstarten i 2017. I 2023 hadde nettsiden 36 427 visninger, fordelt på 11 888 brukere. De fleste brukerne var fra Norge, men vi ser også at nettsiden besøkes av en del brukere fra andre nordiske land, USA, Tyskland og til og med Kina.

Nettressursen Den truende andre

I samarbeid med Jødisk Museum Oslo har Jødisk museum Trondheim utviklet en ny undervisningsressurs på nett som har fått navnet *Den truende andre*. Gjennom undervisningsfilmer, fagtekster og refleksjonsoppgaver gir «Den truende andre» lærere ressurser til å undervise om forestillingen om at det finnes mektige og ondskapsfulle grupper som arbeider for å ødelegge

samfunnet. Dette er en konspirasjonsteori som spesielt har rammet jøder, og nettressursen presenterer fem hendelser der jøder blir fremstilt på denne måten – fra anklager om at jøder forgiftet brønner på 1300-tallet til anklager om at jødene sto bak koronapandemien.

Nettressursen *Den truende andre* lanseres våren 2024.

Nettsiden hjemkomst.no

Nettsiden hjemkomst.no er en digital forlengelse av den midlertidige utstillingen *Hjemkomst*, som man kunne se på museet i 2020/2021. På nettsiden kan du lære hvordan det var for trønderske jøder å komme hjem etter krigen i 1945. Da var den jødiske befolkningen i Trondheim halvert. De jødene som kom tilbake – fra flukt eller fangenskap – sto på bar bakke, og det meste var tatt fra dem i løpet av krigsårene. Gjennom korte videoer får besøkende innblikk i dette direkte fra dem som opplevde det.

Applikasjonen Hjemme. Borte

Appen *Hjemme. Borte* er en digital utvidelse av minneutstillingen for Holocaust-ofrene fra det nordenfjeldske, som kan sees på museet. Appen er koblet til kartfunksjonen på telefonen til brukeren, og viser informasjon om historisk viktige steder i Trondheim knyttet til Holocaust mens brukeren beveger seg i bybildet. Appen *Hjemme. Borte* avvikles i 2024.

11. Snublesteiner

Snublesteinene er minnesmerker over individuelle ofre for Holocaust. Prosjektet ble initiert av den tyske kunstneren Günter Demnig i 1993 og startet opp i Norge i 2010. Jødisk museum Trondheim og Jødisk Museum i Oslo samarbeider om prosjektet, blant annet gjennom etableringen og drift av nettsiden www.snublesteiner.no, samt koordinering av nedsettelsen av snublesteiner. JmT har ansvaret for snublesteinene i den nordenfjeldske regionen, og har bidratt til å legge steiner blant annet i Trondheim, Brønnøysund, Ålesund, Tromsø og Kristiansund, Berlevåg og Hammerfest.

Det er JmT som følger opp vedlikeholdet av snublesteinene i nordenfjeldske Norge, og gjennomfører selv jevnlig befaring av steinene i Trondheim kommune. For resten av området er JmT avhengig av at enkeltpersoner tar kontakt om snublesteiner blir skadet eller borte. I 2023 ble det satt ned to erstatningssteiner, og det ble bestilt 6 nye erstatningsteiner som skal settes ned våren 2024.

12. Museumsbesøk

Fysiske besøk

Besøkstallene til museet reflekterte i 2023 museets satsning på økt åpenhet. Som nevnt i oppsummeringen av året (kapittel 1) medførte denne satsningen til færre skolebesøk og flere enkeltbesøk på åpent museum. Dette har igjen medført økt inntjening på billettinntekter, selv om besøkstallet totalt sett er litt mindre enn i 2022.

Oversikt: totalt besøkstall i 2023

Oversikt	Antall
Gruppebesøk (elever, studenter og andre gruppebestillinger)	3982
Lærere/reiseledere ved gruppebestilling	337
Besøkende på arrangement i regi av museet	385
Besøkende på huset under Jødisk kulturfestival	1092
Deltagere på byvandring	58

Besøkende på åpent museum gjennom året	1154
Totalt besøkstall på museet 2023	7008

Utvikling fra år til år

Antall besøkende 2015 - 2023								
2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
4473	4519	4 441	5982	6974	4027	5945	7707	7008

Digitale besøk

Jødisk museum Trondheim driver tre nettsider: Jødiske fotspor i Nord, Hjemkomst og museets hjemmeside. Nedenfor vises antall besøk på hver nettside (tallene som er oppgitt er antall besøk, ikke unike brukere).

- Antall besøk på hjemmesiden www.jodiskmuseum.org

2022	2023
27 722	29 212

- Antall besøk på nettsiden «Jødiske fotspor i nord» www.jodiskefotspor.no

2022	2023
44 996	36 427

- Antall besøk på nettsiden «Hjemkomst» www.hjemkomst.no

2022	2023
0 ⁴	611

13. Nett og sosiale medier

Sosiale medier

- Antall følgere på Facebook ved årsslutt 2023: 1749
- Antall følgere på Instagram ved årsslutt 2023: 1371
- Antall følgere LinkedIn ved årsslutt 2023: 47 (nyetablert i 2023)

Applikasjon

- Nedlastning av appen Hjemme. Borte. Holocaust i Trondheim i 2023:

	2023	Totalt siden lansering i 2019
iOS / Appstore	663	3633
Android / Google Play	107	726

⁴ På grunn av manglende tracking mangler vi tall fra 2022

Podkast

Likestillingspodden

Våren 2023 ble museumspedagogen ved museet intervjuet av Likestillingspodden, der temaet var de norske jødernes historie. Omtrent 600 personer har lyttet til denne episoden på Spotify, Apple Podkast og nettsiden til Likestillingssenteret KUN. Episoden er også tilgjengelig på alle andre podkast-plattformer.

Museets egen podkast-serie

I 2021 laget JmT en podkastserie på fire podkaster, som ble publisert i Museumspodden. Disse podkastene har fremdeles årlige nedlastinger. Siden 2021 har podkastene blitt lastet ned 1249 ganger, fordelt slik mellom episodene (tall oppgitt er totale nedlastingsstall siden 2021):

«Når hatprat rammer»: 382 nedlastinger

«Jødisk identitet»: 382 nedlastinger

«Vi ble sjokkerte og rystet over hvordan jødene ble omtalt.»: 231 nedlastinger

«Mor, jeg og tausheten. Vi snakket ikke om Holocaust»: 254 nedlastinger

14. Arkiv, samling og samlingsforvaltning

Samlingen i 2023

Jødisk museum Trondheims samling omfatter gjenstander, foto, bøker og dokumenter. Ved årsslutt 2023 forvalter museet ca 7200 registrerte foto, 75 lydbærere, 149 videobærere, 104 bøker, ca 790 registrerte gjenstander, og ca 2345 registrerte dokumenter. I tillegg har vi et ukjent antall uregistrerte objekter på huset, hovedsakelig historiske objekter etter menighetens liv og virke. Vi oppgir omtrentlige tall for samlingen fordi flere av objektene er dobbeltregistrert i to registreringssystemer. Vi jobber for å få alle registreringer over i samme system.

I 2023 ble det registrert 24 nye gjenstander, 222 foto, 46 dokumenter og 39 bøker. 24 nye foto ble publisert på Digitalt museum.

Museet får ukentlige henvendelser av forskere, journalister og privatpersoner som ønsker bistand til å finne materiale i arkivet vårt, noe konservator bistår med.

Samlingsforvaltning

Ressursene til samlingsforvaltningen ved museet økte i 2023 da det ble ansatt en konservator med samlingsansvar i 100 % stilling fra 1. april 2023 (i 20% permisjon frem til 1. august 2023). I løpet av året har konservator forbedret museets rutiner for dokumentasjon, slik at de er i tråd med minimumskravene i samlingsforvaltningsstandarden SPECTRUM. De nye rutinene sikrer at museet innhenter mer informasjon ved nye aksesjoner, og forvalter dokumentasjon knyttet til museets objekter på en bedre måte enn tidligere. Konservator har også skrevet et utkast til samlingsforvaltningsplan.

Året 2023 var ellers preget av omstrukturering og flytting av arkivrommet. Prosjektet innebærer blant annet å utvide hylleplass og utnytte de rommene museet har til rådighet på en bedre måte. Dette vil

øke lagringskapasiteten, sikre samlingen bedre, og gjøre den mer tilgjengelig. Dette arbeidet er planlagt ferdigstilt i februar 2024.

I 2023 har vi også kartlagt og innført tiltak som tar sikte på å bedre forholdene for samlingen: Vi undersøkte mulighetene for et bedre overvåkingssystem, og hadde befaringsavtale med Sensor Innovation, som tilbyr et skreddersydd overvåkingssystem med automatisk varsling ved uønskede hendelser. På grunn av økonomiske hensyn ble dette tiltaket lagt på is. Vi hadde en gjennomgang av bygget sammen med gjenstandskonservator i MiST, Peter Juga, og fikk bekreftet at lagringsforholdene for samlingen i hele bygget er akseptable – om enn ikke optimale. Vi er også i prosess med å bli kvitt museets skjeggekreppeproblem, ved hjelp av skadedyrfirmaet Pelias.

Disse Talmud-bøkene fra begynnelsen av 1900-tallet er en av skattene som finnes i museets samling. Foto: Eirik Wicklund

Donasjoner

Hvert år mottar JmT donasjoner – som regel fra privatpersoner i og utenfor den jødiske menigheten, men det hender også at museet overtar objekter og arkivmateriale fra Det jødiske samfunn i Trondheim. I 2023 mottok museet ni nye donasjoner. Disse inkluderte blant annet kleshengere fra jødiske butikker, et ur fra Ernst Savosnicks butikk, og to pappesker med materiale etter Vera Komissar og Julius Paltiel. Vi er takknemlige for at samlingen fortsetter å vokse og dermed kan belyse enda mer av de Nordenfjeldske jødernes historie. Vi takker hjerteligst for alle donasjoner i 2023!

15. Sikkerhet

På bakgrunn av erfaringer flere steder i Europa, har jødiske museer, synagoger og andre jødiske institusjoner i en del år vært mål for terror og angrep. Derfor har man vurdert at også Jødisk museum Trondheim har et sikkerhetsbehov.

Museet har sikkerhetsvakt når museet er åpent, ved gruppebesøk, møtevirksomhet og arrangementer. Det betyr at vi har en ekstra utgiftspost sammenlignet med andre museer til lønning av vakter. Museet får tilskudd over statsbudsjettet via *Handlingsplan mot antisemittisme* for å kunne benytte seg av sikkerhetsvakter.

16. Økonomi

Museet mottar driftstilskudd fra Regjeringen v/ Kultur- og Likestillingsdepartementet (KLD), Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune. I 2023 mottok vi et samlet driftstilskudd på kr 3 506 000. Av disse var kr 462 300 øremerket til Jødisk kulturfestival. Det innebærer at for museet var driftstilskuddet på totalt kr 3 043 700.

Jødisk museum Trondheim overførte deler av tilskuddet fra KLD til Jødisk kulturfestival i henhold til føringer i tilskuddsbrevet. Jødisk kulturfestival rapporterer separat på bruken av midlene.

I tillegg fikk vi innvilget prosjektmidler til prosjekter vi gjennomførte eller startet i 2023 fra Trondheim kommune, Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD), Kulturdirektoratet, Fritt Ord og Arkivverket.

Vi takker hjerteligst for støtten fra alle økonomiske samarbeidspartnere!

Jødisk Museum Trondheim har ellers sunn drift, og holder seg godt til budsjett i forhold til ordinære driftsmidler.

Trondheim 19.februar 2024

Ulf Ingemar Gustafsson (museumsdirektør)

Merethe Baustad Ranum (styreleder)

Torunn Herje (styremedlem)

Henriette Kahn (styremedlem)

Daniel Johansen (styremedlem)